

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: קיץ תשע"ב, 2012
מספר השאלון: 134,001107

תנ"ך

יחידת הלימוד הרביעית

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעה ורבע.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
פרק ראשון — (26x2) — 52 נקודות
פרק שני — (16x3) — 48 נקודות
סה"כ — 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום.
מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיק את השאלה; כתוב את מספרה בלבד.
(2) התרכז בנושא. שים לב לכתב, לכתוב ולפיסוק.
- הערה: בקטעים המצולמים מן התנ"ך בא השם המפורש בצורת ה'.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון (52 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 1-3 (לכל שאלה — 26 נקודות).

1. קרא רות, ד'.

רות, ד'

א

ובעז

עָלָה הַשָּׂעִר וַיֵּשֶׁב שָׁם וְהָיָה הַגָּאֵל עִבֵּל אֲשֶׁר דִּבֶּר-בְּעִז
ב וַיֹּאמֶר סוּדָה שְׂבֵה-פֹה פְּלִנִּי אֶלְמִנִי וַיֵּסֶר וַיֵּשֶׁב: וַיִּקַּח עֲשָׂרָה
ג אַנְשִׁים מִזִּקְנֵי הָעִיר וַיֹּאמֶר שְׂבוּ-פֹה וַיֵּשְׁבוּ: וַיֹּאמֶר לַגָּאֵל
ד חֲלֹקֶת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר לְאַחֲנֵינוּ לְאֵלִימֶלֶךְ מִכְרָה נַעֲמִי הַשְּׂבֵה
מִשָּׂדֶה מוֹאָב: וְאֲנִי אֲמַדְתִּי אֲגַלָּה אֲזַנְךָ לְאֹמֶד קָנָה נָגֵד
ה הַיִּשְׁבִּים וְנָגֵד זִקְנֵי עַמִּי אֶס-תְּגַאֵל גָּאֵל וְאֶס-לֹא יִגָּאֵל הַגִּידָה
ו לִי וְאֲדַע כִּי אֵין זֹולָתְךָ לַגָּאוֹל וְאֲנֹכִי אַחֲרֶיךָ וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי
ז אֲגָאֵל: וַיֹּאמֶר בְּעִז בְּיוֹם-קְנוֹתְךָ הַשָּׂדֶה מִיָּד נַעֲמִי וּמֵאֵת
ח רֹות הַמּוֹאָבִיָּה אֲשֶׁת-הַמֵּת קָנִיתִי לְהַקִּים שְׁס־הַמֵּת עַל-
ט נַחֲלָתוֹ: וַיֹּאמֶר הַגָּאֵל לֹא אוֹכֵל לַגָּאוֹל-לִי פֶן-אַשְׁחִית אֶת-
י נַחֲלָתִי גָאֵל-לָךְ אֶתָּה אֶת-גָּאֲלָתִי כִּי לֹא-אוֹכֵל לַגָּאֵל: וְזֹאת
יֵלְפִים בְּיִשְׂרָאֵל עַל-הַגָּאוֹלָה וְעַל-הַתְּמוּדָה לְקִים כָּל-דָּבָר
כ שְׁלֹף אִישׁ נַעֲלוֹ וְנָתַן לְרַעְיוֹ וְזֹאת הַתְּעוּדָה בְּיִשְׂרָאֵל: וַיֹּאמֶר
ט הַגָּאֵל לְבְעִז קְנֵה-לָךְ וַיִּשְׁלֹף נַעֲלוֹ: וַיֹּאמֶר בְּעִז לְזִקְנִים וְכָל-
ז הָעָם עֲדִים אִתָּם הַיּוֹם כִּי קָנִיתִי אֶת-כָּל-אֲשֶׁר לְאֵלִימֶלֶךְ
י וְאֵת כָּל-אֲשֶׁר לְכַלְיוֹן וּמַחֲלוֹן מִיָּד נַעֲמִי: וְגַם אֶת-דְּרוֹת
יֵהֱמָאֲבִיָּה אֲשֶׁת מַחֲלוֹן קָנִיתִי לִי לְאִשָּׁה לְהַקִּים שְׁס־הַמֵּת עַל-
יֵהֱמָאֲבִיָּה וְלֹא-יִכְרֹת שְׁס־הַמֵּת מֵעַם אַחֲיוֹ וּמִשְׁעַר מְקוֹמוֹ עֲדִים
יֵהֱמָאֲבִיָּה הַיּוֹם: וַיֹּאמְרוּ כָל-הָעָם אֲשֶׁר-בְּשַׁעַר וְהַזְקִנִּים עֲדִים יִתְּנוּ
יֵהֱמָאֲבִיָּה אֶת-הָאִשָּׁה הַבָּאָה אֶל-בֵּיתָךְ כְּרַחֵל וּכְלֵאָה אֲשֶׁר בָּנוּ
יֵהֱמָאֲבִיָּה אֶת-בֵּית יִשְׂרָאֵל וַעֲשֵׂה-חֵיל בְּאַפְרָתָה וּקְרָא-שֵׁם בְּבֵית
יֵהֱמָאֲבִיָּה: וַיְהִי בַּיּוֹם כִּבְּיֵת פָּרִץ אֲשֶׁר-יָלְדָה תָמָר לַיהוּדָה מִן-
יֵהֱמָאֲבִיָּה יִתְּנוּ יֵהֱמָאֲבִיָּה לְךָ מִן-הַנְּעִרָה הַזֹּאת: וַיִּקַּח בְּעִז אֶת-דְּרוֹת
יֵהֱמָאֲבִיָּה לְאִשָּׁה וַיָּבֵא אֵלֶיהָ וַיִּתֵּן יֵהֱמָאֲבִיָּה לָהּ הַדְּרוֹן וַתֵּלֶד בָּן:

קָנִיתִי
לַגָּאֵל-

יד וַתֹּאמְרָנָה הַנָּשִׁים אֶל־נָעֲמִי בְרוּךְ הָאֱלֹהִים לֹא הִשְׁבִּית לְךָ
טו גֹּאֲלֵי הַיּוֹם וַיִּקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל: וְהָיָה לְךָ לְמִשְׁכָּב נָפֶשׁ
וּלְכִלְכֵּל אֶת־שִׁיבְתְּךָ כִּי כָלַתְךָ אִשְׁרָאֵהְבְּתְךָ יִלְדְתוּ אִשְׁרָאֵה
טז טוֹבָה לְךָ מִשְׁבַּעַה בָּנִים: וַתִּקַּח נָעֲמִי אֶת־הַיֶּלֶד וַתִּשְׁתְּהוּ
יז בְּחִיקָהּ וַתְּהִי־לוֹ לְאִמָּנָה: וַתִּקְרָאנָהּ לוֹ הַשְׁכֵּנֹת שֵׁם לֵאמֹר
יְלִדְבֶן לְנָעֲמִי וַתִּקְרָאנָה שְׁמוֹ עוֹבֵד הוּא אֲבִי־יֵשׁי אֲבִי־דָוִד:
יח וְאַלֶּה תוֹלְדוֹת פָּרֶץ פָּרֶץ הוֹלִיד אֶת־חֲצֹרֹן: וַחֲצֹרֹן הוֹלִיד
כ אֶת־דָּם וְדָם הוֹלִיד אֶת־עַמִּינָדָב: וְעַמִּינָדָב הוֹלִיד אֶת־נַחֲשֹׁן
כא וְנַחֲשֹׁן הוֹלִיד אֶת־שְׁלֹמֹה: וְשְׁלֹמֹן הוֹלִיד אֶת־בָּעֶזַ וּבָעֶזַ
כב הוֹלִיד אֶת־עוֹבֵד: וְעוֹבֵד הוֹלִיד אֶת־יֵשׁי וְיֵשׁי הוֹלִיד אֶת־דָּוִד:

א. קרא פסוקים 1-12 בפרק שלפניך, וגם **בראשית**, ל"ח, 24-26.

(1) בשני הקטעים האלה מתוארת סיטואציה דומה.

מהי הסיטואציה בכל קטע? (4 נקודות)

(2) בשני הקטעים האלה מעורבות נשים.

במה שונה כל אחת מן הנשים מבחינת מעורבותה ופעילותה בסיטואציה זו?

בסס את דבריך על הכתוב.

(10 נקודות)

ב. (1) בדברי הברכה של העם והזקנים בפרק שלפניך נוצרת זיקה בין **בראשית**, ל"ח

ובין מגילת רות.

ציין זיקה זו, והסבר אותה. (6 נקודות)

(2) קרא פסוקים 13-22 בפרק שלפניך, וגם **בראשית** ל"ח, 27-30.

שני הסיפורים מסתיימים בלידה.

כיצד ההיסטוריה המקראית מושפעת מן הצאצאים שנולדו לתמר ולרות?

בסס את דבריך על הכתוב. (6 נקודות)

יג וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר אֶם-עַל-הַמֶּלֶךְ טוֹב
 ינְתֵּן גַם-מָחָר לַיהוּדִים אֲשֶׁר בְּשׁוֹשָׁן לַעֲשׂוֹת כְּדַת הַיּוֹם
 יד וְאֵת עֲשֶׂרֶת בְּנֵי-הַמֶּן יִתְּלוּ עַל-הָעֵץ: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לַהֲעֲשׂוֹת
 טו כֵּן וַתִּנְתֵּן דָּת בְּשׁוֹשָׁן וְאֵת עֲשֶׂרֶת בְּנֵי-הַמֶּן תָּלוּ: וַיִּקְהֲלוּ
 הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר-בְּשׁוֹשָׁן גַּם בַּיּוֹם אַרְבַּעַה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ אֲדָר
 וַיִּהְיֶה בְּשׁוֹשָׁן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אִישׁ וּבְבִזָּה לֹא שָׁלְחוּ אֶת-יָדָם:
 טז וַשָּׂאֵר הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בְּמִדְיָנוֹת הַמֶּלֶךְ נִקְהֲלוּ וַעֲמֹד עַל-
 נַפְשָׁם וְנוֹחַ מֵאִיְבֵיהֶם וְהָרוּג בְּשִׁנְאֵיהֶם חֲמִשָּׁה וּשְׁבַעִים אָלֶף
 יז וּבְבִזָּה לֹא שָׁלְחוּ אֶת-יָדָם: בַּיּוֹם-שְׁלוֹשָׁה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ אֲדָר
 וְנוֹחַ בְּאַרְבַּעַה עָשָׂר בּוֹ וַעֲשָׂה אֹתוֹ יוֹם מִשְׁתָּה וּשְׂמִיחָה:
 יח וַהֲיִהְיִים אֲשֶׁר-בְּשׁוֹשָׁן נִקְהֲלוּ בְּשְׁלוֹשָׁה עָשָׂר בּוֹ וּבְאַרְבַּעַה
 עָשָׂר בּוֹ וְנוֹחַ בְּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ וַעֲשָׂה אֹתוֹ יוֹם מִשְׁתָּה
 טט וּשְׂמִיחָה: עַל-כֵּן הַיְּהוּדִים הַפְּרוּזִים הַיּוֹשְׁבִים בְּעָרֵי הַפְּרוּזוֹת
 עָשִׂים אֵת יוֹם אַרְבַּעַה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ אֲדָר שְׂמִיחָה וּמִשְׁתָּה
 כ וַיּוֹם טוֹב וּמִשְׁלַח מְנוֹת אִישׁ לִרְעֵהוּ: וַיִּכְתֹּב מְרִדְכִי אֶת-
 הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשְׁלַח סָפְרִים אֶל-כָּל-הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל-
 כא מִדְיָנוֹת הַמֶּלֶךְ אַחֲשׁוּרוֹשׁ הַקְּרוּבִים וְהַרְחוּקִים: לְקִיֵּם עֲלֵיהֶם
 לִהְיוֹת עֹשִׂים אֵת יוֹם אַרְבַּעַה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ אֲדָר וְאֵת יוֹם-
 כב חֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ בְּכָל-שָׁנָה וּשְׁנָה: כִּימִים אֲשֶׁר-נָחוּ בָהֶם
 הַיְּהוּדִים מֵאִיְבֵיהֶם וַחֲחֹדֶשׁ אֲשֶׁר נִהְפָּךְ לָהֶם מִיָּגוֹן לְשִׂמְחָה
 וּמֵאֲבֵל לְיוֹם טוֹב לַעֲשׂוֹת אוֹתָם יְמֵי מִשְׁתָּה וּשְׂמִיחָה וּמִשְׁלַח
 כג מְנוֹת אִישׁ לִרְעֵהוּ וּמִתְּנוּת לְאֲבִינֵים: וְקִבֵּל הַיְּהוּדִים אֵת
 כד אֲשֶׁר-הִחֲלוּ לַעֲשׂוֹת וְאֵת אֲשֶׁר-כָּתַב מְרִדְכִי אֵלֵיהֶם: כִּי
 הָמֶן בֶּן-הַמֶּדְתָּא הָאֲגָגִי צִוָּר כָּל-הַיְּהוּדִים חֹשֵׁב עַל-הַיְּהוּדִים
 כה לְאַבְדֵם וְהָפֵל פּוֹר הוּא הַגּוֹדֵל לְהַמָּס וּלְאַבְדֵם: וּבְבִאָּה
 לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ אָמַר עַם-הַסָּפֵר יָשׁוּב מִחֲשַׁבְתּוֹ הָרָעָה אֲשֶׁר-
 חָשַׁב עַל-הַיְּהוּדִים עַל-דֹּאשׁוֹ וְתָלוּ אוֹתוֹ וְאֶת-בָּנָיו עַל-הָעֵץ:

(שים לב: המשך הקטע וסעיפי השאלה בעמוד הבא.)

כּו עַל־כֵּן קָרָאוּ לַיָּמִים הָאֵלֶּה פּוּרִים עַל־שֵׁם הַפּוּר עַל־כֵּן עַל־
כָּל־דְּבָרֵי הָאֲגֻרָה הַזֹּאת וּמֵה־רָאוּ עַל־כָּכָה וּמָה הִגִּיעַ אֲלֵיהֶם:
כּו קִימוּ וְקִבְּלוּ הַיְּהוּדִים וְעָלִיהֶם וְעַל־זֶרְעָם וְעַל כָּל־הַנָּלוּיִם
עָלֵיהֶם וְלֹא יַעֲבֹר לַהֲיוֹת עֲשִׂים אֶת־שֵׁן הַיָּמִים הָאֵלֶּה
כּח כְּכַתְּבָם וְכִזְמָנָם בְּכָל־שָׁנָה וְשָׁנָה: וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים
וְנִעֲשִׂים בְּכָל־דּוֹר וְדוֹר מִשְׁפָּחָה וּמִשְׁפָּחָה מְדִינָה וּמְדִינָה
וְעִיר וְעִיר וַיָּמִי הַפּוּרִים הָאֵלֶּה לֹא יַעֲבְרוּ מִתּוֹךְ הַיְּהוּדִים
וְזָכְרָם לֹא־יִסּוּף מִזֶּרְעָם:

א. (1) בפסוקים 15-16 מתוארים מעשי ההרג של היהודים בתושבי פרס.

ציין צירוף מילים החוזר פעמיים בפסוקים אלה, והסבר כיצד הוא מבטא הפחתה מחומרת מעשיהם של היהודים. (5 נקודות)

(2) קרא גם אסתר, ח', 10-13.

בצו של אחשוורוש יש היתר שמחזק את מגמת המספר, כפי שהובעה באמצעות צירוף המילים (סעיף 1). הסבר קביעה זו, ובסס את דבריך על הכתוב. (5 נקודות)

ב. מגילת אסתר ממסדת את חג הפורים [...] המגילה מספקת את הרקע ההיסטורי לחג הפורים, וקובעת את החובה לקיימו.

(אדל ברלין, "אסתר", מקרא לישראל)

(1) במה שונה מיסוד חג פורים ממיסוד חגי מקרא אחרים? (8 נקודות)

(2) קרא אסתר, ט', 20-28 בקטע שלפניך.

הבא מפסוקים אלה שתי ראיות המעידות על מגמת המספר למסד את החג ולקבוע אותו בין חגי המקרא האחרים. הסבר כל ראיה. (8 נקודות)

3. קרא קהלת, י"א, 7-10; י"ב, 1-7, וקטע מעלילות גילגמש.

קהלת, י"א, 7-10

ז ומתוך האור וטוב לעינים לראות את-
ח השמש: כי אס-שנים הרבה יחיה האדם בכלם ישמח ויזכר
ט את-ימי החשך כי-הרבה יהיו כל-שכא הבל: שמח בחור
פילדותך ויטיבך לבך בימי בחורותיך והלך בדרכי לבך
ובמראי עיניך ודע כי על-כל-אלה יביאך האלהים במשפט:
י והסר פֶּעַם מלפֶּךָ והעבר רעה מבִּשְׁרֶךָ כי-הילדות והשחרות
הבל:

קהלת, י"ב, 1-7

א וזכר את-בִּזְרָאֶיךָ בימי בחורותיך עד אשר לא-יבא
ב ימי הרעה והגיעו שנים אשר תאמר אינ-לי בהם חפץ: עד
אשר לא-תחשך השמש והאור והירח והכוכבים ושבו
ג העבים אחר הגשם: ביום שיועו שמרי הפית והתעותו
אנשי החיל ובטלו הטחנות כי מעטו וחשכו הראות בארבות:
ד וסגרו דלתים בשוק בשפל קול הטחנה ויקום לקול הצפור
ה וישחו כל-בנות השיר: גם מגבה ייראו וחתחתים בדרך
ו וינאץ השקד ויסתכל החגב ותפר האביונה כי-הלך האדם
ו אל-בית עולמו וסבבו בשוק הסופדים: עד אשר לא-ירחק
חבל הפסך ותדן גלת הזהב ותשבר בר על-המפוע ונרץ
ז הגלגל אל-הבור: וישב העפר על-הארץ פשהיה והרוח
תשוב אל-האלהים אשר נתנה:

(שים לב: קטע נוסף וסעיפי השאלה בעמוד הבא.)

עלילות גילגמש

73 ה המוזגת אַמְרָה אֵלִיו, אֵל גִּלְגַּמֶּשׁ:

"גִּלְגַּמֶּשׁ, אָנָּה תָּנוּד?!"

הַחַיִּים אֲשֶׁר תַּחֲפֹשׁ לֹא תִמָּצֵא.

כְּאֲשֶׁר בָּרָאוּ הָאֱלִים אֶת הָאָדָם,

מָוֶת שָׁתוּ עַל הָאָדָם,

73 י וְאֵת הַחַיִּים שָׁמְרוּ בְּיָדָם.

גִּלְגַּמֶּשׁ, אֵתָּה – לֹו תִהְיֶה כְּרֶסֶף מְלָאָה,

אֵתָּה יוֹם וְלַיְלָה תִּשְׁמַח,

יוֹם-יוֹם עֲשֵׂה שְׂמֵחָה,

יוֹם וְלַיְלָה רִקְדִּי וְשִׁחֲקִי.

73 טו לֹו יִהְיֶה בְּגִדֶיךָ לְבָנִים,

רֹאשְׁךָ לֹו יִהְיֶה רְחוּץ, בְּמִים לֹו תִטְבֹּל,

הַבֵּט בְּיָלֶד הָאוֹחֵז בְּכַפְּךָ,

רַעֲיָה לֹו תִשְׁמַח בְּחִיקְךָ –

כְּזוֹ וְכָזָה מִשְׁפֹּט [הָאָדָם]!

א. (1) גם קהלת וגם המוזגת בעלילות גילגמש ממליצים כיצד יש לחיות את החיים.

הסבר שני פרטים מהמלצת קהלת בקהלת, י"א, 7-10, ושני פרטים מהמלצת המוזגת

(סך הכול – ארבעה פרטים). (8 נקודות)

(2) קרא גם קהלת, י"ב, 1-7.

האם ההמלצות של קהלת ושל המוזגת בנוגע לדרך שבה יש לחיות נובעות מאותן

מסקנות? נמק את תשובתך. (9 נקודות)

ב. קרא קהלת, י"א, 7-10.

קהלת מגביל את המלצותיו הניתנות בקטע.

הסבר הגבלה זו. בסס את דבריך על הכתוב. (9 נקודות)

פרק שני (48 נקודות)

ענה על שלוש מהשאלות 4-8 (לכל שאלה — 16 נקודות).

4. קרא שיר השירים, א', 1-8.

א שִׁיר הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לְשִׁלְמָה: יִשְׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ כִּי-
ג טוֹבִים דְּדִיךְ מִיָּוֶן: לְרִיחַ שְׁמֶנֶךָ טוֹבִים שְׁמֶן תּוֹרֶק שְׁמֶךָ עַל-
ד בֶּן עֲלָמוֹת אֶהְבֹּד: מִשְׁכְּנִי אַחֲרֶיךָ נְרוּצָה הִבִּיאֲנִי הַמֶּלֶךְ
חֲדָרָיו נְגִילָה וְנִשְׁמַחָה בְּךָ נִזְכֶּדָה דְּדִיךְ מִיָּוֶן מִיִּשְׁרָיִם
ה אֶהְבֹּד: שְׁחֹרָה אֲנִי וְנֹאזָה בָנוֹת יְרוּשָׁלַם כֹּאֲהָלִי
ו קָדֵר כִּירְעוֹת שְׁלָמָה: אֶל-תִּרְאֵנִי שְׂאֵנִי שְׁחֹרְחֶרֶת שְׁשׂוּפֶתֶנִי
הַשֶּׁמֶשׁ בְּנִי אֲמִי נִחְרוֹבִי שְׁמִנִי נִטְרָה אֶת-הַכְּרָמִים בְּרָמִי
ז שְׁלִי לֹא נִטְרָתִי: הַגִּידָה לִי שְׂאֵהָבָה נִפְשִׁי אִיכָה תִרְעָה אִיכָה
ח תִּרְבִּיץ בַּצְּהָרִים שְׁלָמָה אֲהִיָּה כַּעֲטִיָּה עַל עֲדְרֵי חֲבָרִיךָ:
אֶס-לֹא תִדְעִי לָךְ הִפָּה בְּנָשִׁים צֹאֵי-לָךְ בְּעֶקְבֵי הַצָּאן
וְדַעִי אֶת-גְּדִיתְךָ עַל מִשְׁבְּנוֹת הָרָעִים:

א. "שיר השירים אשר לשלמה" (פסוק 1).

מדוע חיבור המגילה מיוחס לשלמה? הבא ראיה אחת מן הקטע שלפניך

וראיה אחת ממלכים א, ה', 12. (4 נקודות)

ב. קרא פסוקים 7-8.

(1) מה מבקשת הרעיה מן הדוד? בסס את דבריך על הכתוב. (4 נקודות)

(2) יש המפרשים שפסוק 8 הוא תשובת הדוד לרעיה.

במה דברי הדוד בפסוק זה עונים על בקשת הרעיה, ובמה הם אינם עונים עליה?

(8 נקודות)

5. קרא רות, ג', 13-1.

א ותאמר לה נעמי חמותה
ב בתי הלא אבקש־לך מנוח אשר ייטב־לך: ועתה הלא בעז
מדעתנו אשר היית את־נערותיו הנה־הוא זרה את־גֶּרְךָ
ג השְׁעָרִים הַלֵּילָה: ורחצת וסכת ושמת שמלתך עליך
וירדתי הגֶּרְךָ אל־תוֹדְעִי לְאִישׁ עַד כָּלְתוּ לֶאֱכֹל וּלְשָׁתוֹת:
ד ויהי בשָׁכְבוֹ וידעת את־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכַּב־שָׁם וּבָאת
וּגְלִית מִדְּגֻלְתּוֹ וּשְׁכַבְתִּי וְהוּא יַגִּיד לְךָ אֵת אֲשֶׁר תַּעֲשִׂין:
ה ותאמר אליה כל אשר־תֹּאמְרִי אַעֲשֶׂה: ותָּרַד הַגֶּרְךָ וַתַּעַשׂ
ו כָּל אֲשֶׁר־צִוְתָהּ חֲמוּתָהּ: וַיֹּאכֵל בָּעֵז וַיִּשָּׁת וַיִּיטֵב לָבֹ וַיָּבֹא
לשָׁכַב בַּקֶּצֶה הָעֶרְמָה וַתָּבֹא בַלַּט וַתֵּגֶל מִדְּגֻלְתּוֹ וַתִּשְׁכַּב:
ח ויהי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה וַיִּחְרַד הָאִישׁ וַיִּלְפֹּת וַהֲנֶה אִשָּׁה שֹׁכֶבֶת
ט מִדְּגֻלְתּוֹ: וַיֹּאמֶר מִי־אַתְּ וַתֹּאמֶר אֲנֹכִי רֹת אֲמַתְךָ וּפְדֻשָּׁתְךָ
י כְּנֹפֶךְ עַל־אֲמַתְךָ כִּי גֹאֵל אַתָּה: וַיֹּאמֶר בְּרוּכָה אַתְּ לַיהוָה
כ בְּתִי הִיטַבְתָּ חֲסִידְךָ הָאֲחֵרוֹן מִן־הָרִאשׁוֹן לְבִלְתִּי לָכֶת אַחֲרָי
כא הַבְּחוּרִים אִם־דָּל וְאִם־עָשִׁיר: וְעַתָּה בְּתִי אֶל־תִּדְרְאִי כָּל
כב אֲשֶׁר־תֹּאמְרִי אַעֲשֶׂה־לְךָ כִּי יוֹדַע כָּל־שֹׁעַר עֲמִי כִּי אִשְׁתְּ
כג חֵיל אַתְּ: וְעַתָּה כִּי אֲמַנֶּם כִּי אִם גֹּאֵל אֲנֹכִי וְגַם יֵשׁ גֹּאֵל
כד קָרוֹב מִמֶּנִּי: לִינִי וְהַלֵּילָה וְהִיא בִּבְקָר אִם־יִגְאָלְךָ טוֹב וְגֹאֵל
כה וְאִם־לֹא יַחְפֹּץ לְגֹאֵלְךָ וּגְאֻלְתֶּךָ אֲנֹכִי חִי־הָ שְׁכַבְתִּי עִד־
הַבְּקָר:

א. אדם עשוי לפעול בגלוי לשם השגת מטרותיו... אך יש שהוא בוחר דרכי פעולה חסויות, ובאמצעות

הפעלת אנשים אחרים משיג את מטרותיו. (עתליה ברנר, **אהבת רות**)

(1) מה הייתה המטרה שלהשגתה פעלה נעמי? בסס את דבריך על דברי נעמי לרות ועל

דברי רות לבועז בקטע שלפניך. (4 נקודות)

(2) בסס על הכתוב את שני חלקי הטענה של ברנר, המודגשים בקו. (6 נקודות)

ב. יש הטוענים שאחת המטרות של כתיבת מגילת רות הייתה להוכיח שאף על פי שרות הייתה

נכרייה, היא הייתה ראויה למלא את הייעוד ההיסטורי שלה.

הבא מן הקטע שתי ראיות המבססות טענה זו, והסבר כל ראיה.

(6 נקודות)

6. קרא קהלת, ג', 9-11; 18-21.

קהלת, ג', 9-11

ט מה־יתרון־הָעוֹשֶׂה בְּאִשֶּׁר הוּא עֹמֵל: רֵאִיתִי אֶת־הָעֵנִיץ אֲשֶׁר
יֵא נָתַן אֱלֹהִים לְבִנֵּי הָאָדָם לַעֲנוּת בּוֹ: אֶת־הַכֹּל עֲשֵׂה יָפֵה
בַּעֲתוֹ גַּם אֶת־הָעֹלָם נָתַן בְּלִפְסֵם מִבְּלִי אֲשֶׁר לֹא־יִמְצָא
הָאָדָם אֶת־הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר־עֲשֵׂה הָאֱלֹהִים מֵרֹאשׁ וְעַד־סוֹף:

קהלת, ג', 18-21

יח אִמַּרְתִּי אֲנִי בְּלִפִּי עַל־דְּבַר־
בְּנֵי הָאָדָם לְבָרֶם הָאֱלֹהִים וְלִדְאוֹת שְׂהֵם־בְּהֵמָה הֵמָּה לָהֶם:
יט כִּי מִקְרָה בְּנֵי־הָאָדָם וּמִקְרָה הַבְּהֵמָה וּמִקְרָה אֶחָד לָהֶם כְּמוֹת
זֶה בֶּן מוֹת זֶה וְרוּחַ אֶחָד לְכָל וּמוֹתֵר הָאָדָם מִן־הַבְּהֵמָה אֵין
כ כִּי הַכֹּל הַכֹּל: הַכֹּל הוֹלֵךְ אֶל־מָקוֹם אֶחָד הַכֹּל הֵיחָה מִן־הָעֶפֶר
כא וְהַכֹּל שָׁב אֶל־הָעֶפֶר: מִי יוֹדַע רוּחַ בְּנֵי הָאָדָם הָעֹלָה הִיא
לְמַעַלָּה וְרוּחַ הַבְּהֵמָה הַיֹּרֶדֶת הִיא לְמַטָּה לְאַרְצִי:

א. קרא פסוקים 9-11.

(1) לפי סוף פסוק 11, מהו "הענין אשר נתן אלהים לבני האדם לענות בו" (פסוק 10)?
(3 נקודות)

(2) כיצד "עניין" זה מסביר את דברי קהלת בפסוק 9? (3 נקודות)

ב. (1) קרא קהלת, ג', 19.

לפי הנאמר בפסוק 19, קהלת מגיע למסקנה ש"הכל הבל".

הסבר כיצד הגיע קהלת למסקנה זו, לפי דבריו בפסוק 19 כולו. (5 נקודות)

(2) קרא קהלת, ג', 18-21, וגם בראשית, ב', 18-20.

במה שונה ההשקפה בנוגע למעמד האדם ובעלי החיים בבראשית, ב', 18-20 מן

ההשקפה בקהלת, ג', 18-21?

נמק ובסס את דבריך על הכתוב. (5 נקודות)

שים לב: המשך הבחינה בעמוד הבא.

7. קרא אסתר, א', 15-1.

א וַיְהִי בַיּוֹם אַחֲשֵׁרוֹשׁ הָהוּא אַחֲשֵׁרוֹשׁ הַמֶּלֶךְ מֵהַדֹּד וְעַד-כּוֹשׁ
 ב שָׁבַע וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה: בַּיּוֹם הַהוּא כְּשֶׁבֶת הַמֶּלֶךְ
 ג אַחֲשֵׁרוֹשׁ עַל כָּסֵא מַלְכוּתוֹ אֲשֶׁר בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה: בְּשָׁנָה
 ד שְׁלוֹשׁ לְמַלְכוֹ עָשָׂה מִשְׁתֵּה לְכָל-שָׂרָיו וְעַבְדָּיו חֵיל וּפָרָס
 ה וּמְדֵי הַפָּרָתִים וְשָׂרֵי הַמְּדִינֹת לִפְנָיו: בְּהֵרָאֵתוֹ אֶת-עֶשְׂרָה
 וּמֵאֵת יוֹסֵם: וּבְמִלּוֹאֵת הַיּוֹמִים הָאֵלֶּה עָשָׂה הַמֶּלֶךְ לְכָל-הָעַם
 ז הַנִּמְצָאִים בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה לְמַגְדוֹל וְעַד-קֶטֶן מִשְׁתֵּה שְׁבַעַת
 ח יָמִים בַּחֲצָר גִּנָּת בֵּיתֵן הַמֶּלֶךְ: חֹדֶר וּכְרָס וּתְכֵלֶת אַחֲזוֹ
 ט בַּחֲבִל־בִּזָּץ וְאַרְגָּמָן עַל-גְּלִילִי כָסֶף וְעַמּוּדֵי שֵׁשׁ מְטוֹת וְזָהָב
 י וְכֶסֶף עַל רֹצֶפֶת בַּהֲטָוֶשֶׁשׁ וְדָר וְסַחֲרֹת: וְהַשְׁקוֹת בְּכָל־יְהוָה
 יא וּבָלִים מִבָּלִים שׁוֹנִים וְיֵין מַלְכוּת רַב בֶּיֶד הַמֶּלֶךְ: וְהַשְׁתִּיָּה
 יב כְּדַת אֵין אֵינִים כִּי-כֵן וְיִסֵּד הַמֶּלֶךְ עַל כָּל-רַב בֵּיתוֹ לַעֲשׂוֹת
 יג כְּרָצוֹן אִישׁ-וְאִישׁ: גַּם וְשָׂתִי הַמֶּלֶכָה עָשְׂתָה
 יד מִשְׁתֵּה נָשִׁים בֵּית הַמַּלְכוּת אֲשֶׁר לְמֶלֶךְ אַחֲשֵׁרוֹשׁ: בַּיּוֹם
 טו הַשְּׁבִיעִי כְּטוֹב לִב-הַמֶּלֶךְ בֵּינָם אָמַר לְמַהוּמָן בָּזָא חֲרֻבּוֹנָא
 טז בְּגָתָא וְאַבְגָּתָא יִתֵּר וּכְרָס שְׁבַעַת הַפְּרִיסִים הַמְּשֻׁרָתִים
 יז אֶת-פָּנֵי הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוֹשׁ: לְהָבִיא אֶת-וְשָׂתִי הַמֶּלֶכָה לִפְנֵי
 יח הַמֶּלֶךְ בְּכֶתֶר מַלְכוּת לְהֵרָאוֹת הָעַמִּים וְהַשָּׂרִים אֶת-יָפִיָּהּ
 יט כִּי-טוֹבֶת מְרָאָה הִיא: וְתִמְאֵן הַמֶּלֶכָה וְשָׂתִי לְבֹא בְּדָבָר
 כ הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בֶּיֶד הַפְּרִיסִים וְיִקְצֹף הַמֶּלֶךְ מְאֹד וַיַּחֲמָתוּ בַּעֲרָה
 כא בּוֹ: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לַחֲכָמִים יָדְעִי הָעֵתִים כִּי-
 כב כֵּן דָּבָר הַמֶּלֶךְ לִפְנֵי כָל-יָדְעֵי דָת וְדִין: וְהִקְרַב אֵלָיו כְּרִשְׁנָא
 כג שֶׁתֵּר אֲדַמְתָּא תְּרִשִׁישׁ מֶרֶס מְרִסְנָא מְמוּכָן שְׁבַעַת שָׂרָיו
 כד פָּרָס וּמְדֵי רָאִי פָנֵי הַמֶּלֶךְ הַיֹּשְׁבִים רִאשְׁנָה בַּמַּלְכוּת: כְּדַת
 כה מַה-לַּעֲשׂוֹת בַּמֶּלֶכָה וְשָׂתִי עַל וְאֲשֶׁר לֹא-עָשְׂתָה אֶת-
 כו מֵאֵמֶר הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוֹשׁ בֶּיֶד הַפְּרִיסִים:

א. קרא פסוקים 1-8 בקטע שלפניך.

(1) בקטע זה יש פירוט רב והגזמה.

הבא מן הקטע שלוש דוגמאות לפירוט ולהגזמה, והסבר כל דוגמה. (6 נקודות)

(2) המטרה של הפירוט וההגזמה נמסרת בפסוק 4: אחשוורוש מבקש להראות את

"יקר תפארת גדולתו".

לאור הנאמר על אחשוורוש בפסוקים 2-3, הסבר מדוע ביקש להראות את גדולתו.

(3 נקודות)

ב. (1) קרא פסוק 11 ואת שני הפירושים שלפניך:

מדרש אסתר רבה (ג, יג): אמר ר' איבו: כפרתן של ישראל כשישראל אוכלין ושותין הן

מברכין ומשבחין ומקלסין להקב"ה.

וכשאומות העולם אוכלין ושותין מתעסקין הן בדברי תפלות.

זה אומר קדויות נאות וזה אומר פרסיות נאות.

אמר להם אותו טיפש (אחשוורוש):

כלי שאותו האיש (אחשוורוש) משתמש בו אינו לא מדית ולא פרסית אלא כשדית.

מבקשים אתם לראותו.

אמר לו: הן, ובלבד שתהא ערומה.

אמר להון: הן, וערומה.

י' אמית ומ' הלצר: מהזכרת הכתר לומדים המפרשים החדשים, שנשתי נתבקשה להופיע לפני

המלך בלבוש מלכות מלא, לרבות הכתר. ("מגילות", עולם התנ"ך)

הסבר כיצד כל אחד מן הפירושים מבין את הצירוף "בכתר מלכות" (פסוק 11) בהקשרו

בפסוק. (4 נקודות)

(2) הסבר כיצד הסירוב של ושתי (פסוק 12) מקדם את העלילה. (3 נקודות)

8. קרא אסתר, ג', 11-1.

א אחר וְהַדְּבָרִים הָאֵלֶּה גִּדְּלָהּ הַמֶּלֶךְ
ב אַחֲשֵׁרוּשׁ אֶת־הַמֶּן בֶּן־הַמֶּדְתָּא הָאֲגָגִי וַיִּנְשְׂאָהּ וַיֵּשֶׁם אֶת־
ג כְּסָאוֹ מֵעַל כָּל־הַשָּׂרִים אֲשֶׁר אָתּוֹ: וְכָל־עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־
ד בִּשְׁעַר הַמֶּלֶךְ כָּרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים לְהַמֶּן כִּי־בֶן צוּה־לוֹ הַמֶּלֶךְ
וּמֶרְדֵּכִי לֹא יִכְרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה: וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־
ה בִּשְׁעַר הַמֶּלֶךְ לְמֶרְדֵּכִי מִדּוּעַ אַתָּה עוֹבֵר אֶת מִצְוַת הַמֶּלֶךְ: וַיְהִי
וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו יוֹם וַיּוֹם וְלֹא שָׁמַע אֲלֵיהֶם וַיִּגִּדּוּ לְהַמֶּן לְרְאוּת
וַיַּעֲמִדּוּ דְּבָרֵי מֶרְדֵּכִי כִי־הִגִּיד לָהֶם אֲשֶׁר־הוּא יְהוּדִי: וַיֵּדָא הַמֶּן
וַיֹּאמֶר מֶרְדֵּכִי כָרַע וּמִשְׁתַּחֲוֶה לוֹ וַיִּמְלֹא הַמֶּן חֲמָה: וַיָּבֹז בְּעֵינָיו
וַיִּשְׁלַח יָד בְּמֶרְדֵּכִי לְבַדּוֹ כִּי־הִגִּידוּ לוֹ אֶת־עַם מֶרְדֵּכִי וַיִּבְקֹשׁ
וַיִּשְׁמְדוּ אֶת־כָּל־יְהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל־מְלָכוֹת אַחֲשֵׁרוּשׁ
וַיִּשְׁמְדוּ מֶרְדֵּכִי: בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן הוּא־חֹדֶשׁ נִסָּן בִּשְׁנַת שְׁתַּיִם
עָשְׂרָה לַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוּשׁ הָפִיל פּוֹרֶה הוּא הַגּוֹדֵל לִפְנֵי
הַמֶּן מִיּוֹם וַיּוֹם וּמִחֹדֶשׁ לְחֹדֶשׁ שְׁנַיִם־עָשָׂר הוּא־חֹדֶשׁ
ז אָדָר: וַיֹּאמֶר הַמֶּן לַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוּשׁ יִשְׁנֹנוּ עִם־
ח אֶחָד מִפָּאָר וּמִפָּרָד בֵּין הָעַמִּים בְּכָל מְדִינֹת מְלָכוֹתֶיךָ וּדְתִיָּהֶם
שְׁנוֹת מְכַל־עַם וְאֶת־דְּתֵי הַמֶּלֶךְ אֵינָם עוֹשִׂים וְלַמֶּלֶךְ אֵין־שׁוּה
ט לְהִנָּחֵם: אִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב יִכְתֹּב לְאַבְדָּם וְעִשְׂרֵת אֲלָפִים
כ כֶּסֶף־כָּסָף אֲשָׁקוֹל עַל־יְדֵי עֹשֵׂי הַמְּלָאכָה לְהָבִיא אֶל־גִּנּוּ
י הַמֶּלֶךְ: וַיִּסֶּר הַמֶּלֶךְ אֶת־טַבַּעְתּוֹ מֵעַל יָדוֹ וַיִּתְּנָהּ לְהַמֶּן בֶּן־
יא הַמֶּדְתָּא הָאֲגָגִי צָרַר הַיְּהוּדִים: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהַמֶּן הַכֶּסֶף
נָתַן לָךְ וְהָעָם לַעֲשׂוֹת בּוֹ כְּטוֹב בְּעֵינֶיךָ:

(שים לב: סעיפי השאלה בעמוד הבא.)

א. קרא פסוקים 2-4 בקטע שלפניך.

(1) מהו הנימוק הנרמז בקטע לסירובו של מרדכי להשתחוות להמן, והאם הנימוק עולה

בקנה אחד עם המסופר ב**בראשית**, כ"ג, 7? (4 נקודות)

(2) קרא את המדרש שלפניך:

מה עשה המן, עשה לו צלם מרוקם על בגדיו [...] וכל מי שהיה משתחוה להמן, היה משתחוה

לעבודת כוכבים. (מדרש אסתר רבה, ז, ה)

מדוע, על פי המדרש, לא כרע מרדכי ברך לפני המן? (5 נקודות)

ב. יש חוקרים הקובעים שהשנה הנזכרת בפסוק 7 היא שנת 475 לפנה"ס, כלומר כ-65 שנה

לאחר הצהרת כורש.

האם הסיפור בקטע שלפניך (פסוקים 1-11) מביע ביקורת על בחירת יהודים להישאר

בפרס לאחר הצהרת כורש או מקבל מצב זה? נמק את דבריך. (7 נקודות)

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך